

ASTMAN JA ALLERGIAN SYITÄ SELVITTÄMÄSSÄ

Astma ja allergiat ovat tulehduksellisia elintason sairauksia, joiden esiintyvyys on voimakkaasti lisääntynyt hyvinvoinnin ja urbanisaation myötä. Suomessakin jo lähes kaksi miljoonaa ihmistä kärsii näistä sairauksista. Ennaltaehkäisyyn ei juuri ole ollut keinoja, koska tautimekanismeja ei ole tunnettu riittävän hyvin.

Yksi astma- ja allergiatutkimuksiin apurahan saaneita –nyt jo toistamiseen – on korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkäri, dosentti **Sanna Toppila-Salmi**. Vuoden 2014 apuraha myönnettiin tutkimukseen ”*Syntymäajan ja elämäntapojen yhteys suomalaisten aikuisten astmaan ja hengitystieallergiaan*”, joka pyrkii löytämään vastauksia kysymykseen, voidaanko henkilön lapsuuden tai aikuisuuden ympäristöstä tai elämäntyylistä löytää tekijöitä, joilla on yhteys astman ja allergioiden kehittymiseen.

Entä eroavatko nämä tekijät eri ikäkausina, erityisesti ennen vuotta 1930 ja tämän jälkeen syntyneillä?

Tässä tapaus-verrokkitutkimuksessa on mukana 5000 henkilöä; Kelan erityiskorvausrekisterin pohjalta kutsuttuja, vuonna 1920-1965 syntyneitä astmaatikkoja, sekä väestörekisteristä heille kaltaistettuja pareja. Osallistujien terveydentila, lapsuuden ja aikuisuuden elinympäristö ja elintavat on tarkkaan selvitetty haastattelulla, jotka ovat pääosin tehty v. 1996. Lisäksi osajoukolle (n= 635) on tehty keuhkofunktio-mittaukset ja laajat ihopisto-testit.

”Osajoukossa tehdyt analyysit toivat esiin sen, että vanhin ikäryhmä (ennen vuotta 1930 syntyneet) oli harvoin herkistynyt millekään allergeenille, ja jos oli, herkistyminen oli vain yhdelle tai muutamalle allergeenille. Tällä ei juuri ollut yhteyttä astmaan. Sen sijaan nuoremmilla ikäryhmillä, joilla herkistyminen monille allergeeneille oli tavallista, herkistymisen ja astman yhteys oli selvä”, kertoo dosentti Toppila-Salmi.

Tutkimusdata on erityisen arvokas, koska retrospektiivistä tietoa lähes 80 vuoden takaa ei juuri ennen ole esitetty. Lisäksi suurin osa aiemmista astma/allergia-elinympäristötutkimuksista on

tehty lapsilla. Antaako lapsuuden kasvuympäristö suojaa vielä pitkälle aikuisuuteen, jopa vanhuuteen asti? ”Analyysit ovat vielä kesken, mutta odotamme mielenkiinnolla tuloksia, käsikirjoitusluonnos valmistunee alkusyksystä 2015”, sanoo tutkija.

TYÖN JA VAPAA-AJAN HÄILYVÄ RAJA

Virallisesta työajastaan puolet Sanna Toppila-Salmi toimii korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoilääkärinä Helsingin yliopistollisessa keskussairaalassa ja puolet ajastaan hän on tutkijana Helsingin yliopiston Haartman Instituutissa. Tutkimustyön luonteeseen kuuluu se, että työn ja vapaa-ajan raja on häilyvä; työtä on usein vaikea erottaa vapaa-ajasta. Kun laitoksen tai laboratorion oven sulkee, odottaa kotona usein vielä toinen työrupeama, on käytävä läpi loppumattomiin alan julkaisuja, on kommentoitava kollegoiden käsikirjoituksia, on arvioitava oppilaiden opinnäytetöitä jne.

Miten tämä työn ja perheen yhteensovittamisen vaikea yhtälö on ollenkaan ratkaistavissa? Sanna Toppila-Salmen perheeseen kuuluu diplomi-insinööri –aviomies ja kolme poikaa, vanhin on 11-vuotias, nuorimmat, kaksoset, 7-vuotiaita. ”Ratkaisevaa on ollut, että puolisoni on tukenut minua kaikissa urani vaiheissa ja tasavertaisesti osallistunut arjen pyörittämiseen. Pojatkin kasvavat ja tilanne on tältä osin koko ajan hieman helpottumassa”, hän toteaa.

TUTKIMUSRYHMÄN JA SÄÄTIÖN RAHOITUKSEN MERKITYS

Tutkimustyössä tuloksia syntyy, jos tutkija on aidosti ja intohimoisesti kiinnostunut aiheestaan ja työstään. Pitää myös olla utelias, sitkeä ja valmis kestämään pettymyksiä, sillä niitäkin varmasti jokaisen tutkijan eteen tulee.

”Löytämisen halu ja ilo ovat niitä eteenpäin ajavia voimia, ja viime kädessä kyse on halusta saada aikaan jotakin sellaista, josta ihmiskunta oikeasti hyötyy, oli se sitten varhaiseen diagnostiikkaan, ennaltaehkäisyyn tai taudin hoitoon liittyvä asia”, toteaa dosentti Toppila-Salmi.

Hyvän ryhmän merkitys on myös suuri, kaikki oppivat toisiltaan ja jaettu ilo jonkin asian selvämisestä on ryhmässä aina moninkertainen. Sanna Toppila-Salmen ryhmässä edellä esiteltyä tutkimusta ovat tekemässä myös kaksi väitöstyön tekijää sekä keuhkosairauksien ja allergologian, epidemiologian sekä biostatistiikan asiantuntijoita. Kaikkiaan dosentti Toppila-Salmella on 6 väitöstyöntekijää, lisäksi yksi väitöskirja valmistui hiljattain.

Lopuksi nousee vielä esille kysymys apurahan merkityksestä tutkijalle. ”Omalta kohdaltani voin sanoa, että erityisesti Yrjö Jahnessonin säätiön apurahalla vuonna 2011, joka oli ensimmäinen merkittävämpi apurahani, oli ratkaiseva vaikutus sille, että uskalsin ryhtyä osa-aikaiseksi tutkijaksi. Mietin pitkään, jatkanko kokoaikaisena kliinikkona vai voisinko sittenkin olla myös tutkija. Säätiön apuraha oli suuruudeltaan sitä luokkaa, että pystyin suunnittelemaan tutkimustyötä useiksi kuukausiksi eteenpäin ja siksi tällä oli ratkaiseva vaikutus uralleni. Se, että voin nyt tehdä myös tutkimustyötä ja ohjata väitöskirjoja, on suuri rikkaus ja ilon aihe minulle”, Sanna Toppila-Salmi toteaa.

”Löytämisen halu ja ilo ovat niitä eteenpäin ajavia voimia.”

Tutkija Sanna Toppila-Salmi työssään Helsingin yliopiston Haartman instituutissa.